

Bulletinen

Årgång 56 Nr 3 2014
Moderna Museets Vänner

Skulptur

Medlemskap & förmåner

Det finns flera sätt att köpa medlemskap i Moderna Museets Vänner

- 1) Gå in på vår hemsida www.modernamuseet.se/mmv och klicka på "Bli medlem". Du kan då betala och bli medlem direkt och får en bekräftelse till din e-postadress.
- 2) Köp ditt medlemskap i entrékassan på Moderna Museet. Där får du ditt medlemsbevis och välkomstkupert direkt vid köpet.
- 3) Betala medlemsavgiften på plusgiro 15 30 65-8, betalningsmottagare Moderna Museets Vänner. Medlemskortet skickas hem till dig inom 10 dagar.

Medlemsavgifter

1 år: 480 kr/medlem, 700 kr/par, 250 kr/medlem under 30 år
3 år: 1 300 kr/medlem, 1 900 kr/par
Ständigtmedlemskap: 9 600 kr/medlem, 14 000 kr/par

Medlemskap i Moderna Museets Vänner är en uppskattad present och du köper enkelt ditt gåvomedlemskap i kassan på Moderna Museet eller på vår hemsida: www.modernamuseet.se/mmv.

Som medlem i Moderna Museets Vänner får du

- Fri entré till Moderna Museet i Stockholm och Malmö, Arkitektur- och designcentrum, Nationalmuseum, Färgfabriken, Gripsholms Slottssamling, Wanås Konst, Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst i Oslo, Nasjonalmuseets museer i Oslo och Henie Onstad Kunstsenter.
- 20 % medlemsrabatt på aktuella utställningskataloger samt 10 % rabatt på konstböcker och allt annat i Museets butiker i Stockholm och Malmö.
- 10 % rabatt på sortimentet i Restaurangens brickservice förutom på alkohol och juicer. Rabatten gäller inte i Restaurangens bordsservering. Brunch 10 % rabatt för medlem samt hela sällskapet. 10 % rabatt på kaffe i Espressobaren. 10 % rabatt hos café Njutbar på Moderna Museet Malmö.
- Vårt medlemsmagasin *Bulletinen* och förmånliga prenumerationserbjudanden på konstitidskrifter.
- Personliga inbjudningar till förhandsvisningar, vernissager, Vännernas timme, föredrag, fester, resor, konstkurser, konserter och andra arrangemang av Moderna Museet och MMV.
- Tillträde till Tisdagsklubben Moderna Museet Stockholm, vår exklusiva programverksamhet med specialvisningar, föreläsningar mm. I Malmö ger Moderna Museets Vänner en blandning av exklusiva och öppna programpunkter i samarbete med Moderna Museet Malmö.

Konstkunskap och prenumerationer till vänskapspris!

Konstperspektiv

4 nr för 175 kr (ord. pris 280 kr)
Beställ via www.konstperspektiv.nu/mmv eller genom att skicka e-post till ekonomitjanst@natverkstan.net.
Eller ring 031-743 99 05 och uppge "MMV" så får du förmånspriset, som gäller löpande så länge du är medlem i MMV.

Konstvärlden

Nytt exklusivt medlemserbjudande från *Konstvärlden*
6 nummer för 199 kronor (ordinarie pris 459 kr).
Logga in och teckna prenumerationen på www.modernamuseet.se/mmv.

Tidskriften 10TAL

4 nr för 250 kr (ord. pris 360 kr)
Inkluderar fri entré till Klubb 10TAL och biljetter till Poesifestivalen och Barnpoesifestivalen på Stadsteatern för halva priset. Beställ på www.10tal.se eller prenumeration@10tal.se eller tel 08-612 10 49, och uppge "MMV".

Kontakta oss om du har frågor: mmv@modernamuseet.se
alt. 08-5202 3650. Vårdarna i entrékassan på Moderna Museet hjälper dig gärna också med alla slags medlemsärenden.

Med reservation för att medlemsförmånerna kan ändras.

Vändonation i samlingen

Eva Klasson, född 1947 i Borås, var i mitten av 1970-talet en av Sveriges internationellt mest kända fotografer med utställningar i Paris och New York. Med sin bildserie *Le troisième angle (Den tredje vinkeln)* presenterade hon 1976 ett nytt förhållningssätt till arbetet med kameran och den mänskliga kroppen när hon vände kameran mot sig själv. Klasson övergav dock snart fotograferandet och lämnade konstvärlden bakom sig.

Inför fotografiutställningen *Åter till verkligheten*, 2009, gjordes ett förvärv av Klassons bilder med hjälp av Moderna Museets Vänner. Bilderna visades även i den stora fotoexposén *En annan historia* 2011. Till utställningen *Ett sätt att leva – Svensk fotografi från Christer Strömholm till idag* har de verk av Eva Klasson som Moderna Museets Vänner donerade till samlingen 2009 genomgått ett grundligt konserveringsarbete och monterats i nya ramar. □

Ulf Eriksson är intendent vid Förmedling på Moderna Museet och redaktör för *Bulletinen*.

Eva Klasson, Ur serien *Le troisième angle (Den tredje vinkeln)*, 1976.
© Eva Klasson

Dokumentär kortfilm – MMV berättelser

I våras fick jag en förfrågan om att göra en film för Moderna Museets Vänner. Efter lite kreativt bollande med Anna Hegnell och Stina Wernstedt på kansliet kom vi överens om att det var dags att ställa medlemmarna själva i centrum. Moderna Museets Vänner har spelat en betydande roll både i museets tillblivelse och i dess dagliga verksamhet. Men vilka är då vännerna och hur kommer det sig att de, eller rättare sagt ni, blivit medlemmar? *MMV Berättelser* är tänkt att vara en serie kortfilmer som lyfter fram medlemmarnas relation till museet. Först ut är Ingeborg Eriksson som tillsammans med maken Kjell varit medlem sedan början av 1970-talet. Sedan dess har de varit trogna besökare på utställningar, deltagit i medlemsresor och Tisdagsklubbar. Ingeborg är uppvuxen i jämtländska Föllinge. I sin pappas lanthandel väcktes tidigt intresset för människor och konst. Här kunde olika människor med olika bakgrund träffas och bli del av varandras liv. Det blev många spännande möten mellan bönder, konstnärer och samer. Jag tycker att berättelsen om lanthandeln inte bara ger en intressant bild av livet i en jämtländsk by på 1950-talet, den fungerar också som en bild av Moderna Museet idag. □

Karl-Oskar Gustafsson är filmare/museivärd, Moderna Museet.

På modernamuseet.se/mmv hittar du första delen i serien *MMV Berättelser*.

Ingeborg Eriksson. Stillbild ur filmen *Lanthandeln (MMV Berättelser nr 1)*, 2014.
© Karl-Oskar Gustafsson

BONNIER

THE wineagency

- 2 Vändonation i samlingen
Ulf Eriksson
Dokumentär kortfilm –
MMV berättelser
Karl-Oskar Gustafsson
- 3 Kära Vänner!
Lena Josefsson
- 4 Stockholm, Paris, New York...
Berlin!
Daniel Birnbaum
- 6 Modernautställningen
Society Acts
Ulf Eriksson
- 8 Nina Canell:
Mellan skulptur och skeende
Ulf Eriksson
- 10 Skulptur efter skulptur
Aspekter av en kourosfigur
Charles Ray
- 15 Ett sätt att leva:
Om några nyförvärv
till samlingen
Anna Tellgren
- 18 Stockholm Literature
- 19 Moderna Museets Vänner
Editioner
- 20 Tisdagsklubben, vernissager
och program
- 23 Vimmel
- 24 Vernissager

Bulletinen
Årgång 56 Nr 3 2014

Ansvarig utgivare: Lena Josefsson
Redaktör: Ulf Eriksson
Biträdande redaktör: Anna Hegnell
Grafis form: BankerWessel

För insänt material ansvaras ej
Copyright resp upphovsman
Särskilt tack till Moderna Museet/Bildbyrån

Moderna Museets Vänner
Anna Hegnell
Box 163 82
103 27 Stockholm
Tel 08-5202 3650
Plusgiro: 15 30 65-8
mmv@modernamuseet.se
modernamuseet.se/mmv

ISSN 1402-8875

På omslaget:
Jeff Koons, *Balloon Dog*, 1994–2000.
© Jeff Koons

MODERNA MUSEET

Moderna Museets
Vänner

Kära Vänner!

I höst kan vi se skulptur i alla dess former på Moderna Museet. Omslaget pryds av Jeff Koons *Balloon Dog* som kanske är världens mest kända samtida skulptur. Jag minns första gången jag var i Jeff Koons studio i New York. Visst hade jag varit i stora ateljéer som består av team av assistenter och kreatörer förut men det här var annorlunda. Anonyma assistenter stod på trävagnar i två våningar med material pryddigt organiserat bredvid sig. Tanken gick till sådana där cubicles man ser i kontorslandskap i amerikanska filmer. I centrum av allt stod maestro himself Jeff Koons med total kontroll över allt som hände. I entrén fanns en stämpelklocka. Assistenterna har ofta egna konstnärskap utanför sitt arbete i studion.

Stora skulpturer är ett av Jeff Koons signum, och stora skulpturer får vi ta del av i höst när giganterna Katharina Fritsch, Charles Ray och Jeff Koons ställer ut tillsammans. De är tre oliksinade konstnärer som alla har en besatthet av hantverket och av att skapa den perfekta skulpturen. När de slog igenom på 1980-talet var figurativa skulpturer inte direkt i ropet. I Bulletinen får vi ta del av ett föredrag Charles Ray gav på en konferens inför utställningen i Pasadena, Kalifornien.

En konstnär som arbetar med skulptur men från en helt annan utgångspunkt är Nina Canell. Hennes konst rör sig mellan skulptur och skeende. Processer och förändringar är minst lika viktiga som det fysiska föremålet. Nina Canell bor som många andra konstnärer i Berlin, en stad som sedan murens fall utvecklats till ett dynamiskt konstcentrum, där man hittar både billigt boende och ateljéer. Fler och fler verk från den tysktalande världen har också funnit sin väg in i Moderna Museets samling den senaste tiden. Daniel Birnbaum skriver om några av de betydande förvärv som gjorts.

Det var naturligtvis inte bara Berlins konstscen som genomgick dramatiska förändringar efter murens fall. Helt nya generationer av konstnärer har vuxit fram på den baltiska konstscenen. Årets upplaga av *Modernautställningen* äger rum i Malmö och tar sin utgångspunkt i den stora *Baltiska utställningen* 100-årsjubileum. *Modernautställningen 2014 – Society Acts* har därför flyttat fokus från att enbart bevaka den svenska konstscenen till att även innefatta Östersjöområdet.

Succéutställningen *Ett sätt att leva – Svensk fotografi från Christer Strömholm till idag* visas nu i Stockholm efter att dragit stor publik till museet i Malmö. I samband med utställningen har ett stort antal fotografier också kunnat förvärvas till samlingen. Intendent Anna Tellgren skriver om de spännande förvärven.

Lena Josefsson, ordförande i Moderna Museets Vänner.
Foto: Prallan Allsten

Så är vår fjärde edition här! Georges Adéagbo har skapat en mycket speciell bild av vår kära ”get”, Rauschenbergs *Monogram*. Det är så fantastiskt att det nu är fyra konstnärer som generöst valt att skänka sina bilder till oss. Överskottet går oavkortat till stöd för museet. Om du köper en av editionerna får du inte enbart ett högklassigt konstverk, du stödjer också museet på ett fantastiskt sätt. Och inte nog med det! Vänföreningen har nu efter önskemål från Moderna Museet köpt in och donerat hela Georges Adéagbos installation *La naissance de Stockholm...! / The Birth of Stockholm...!* till samlingen. Vi kommer säkert mycket snart att få se delar av den sätts i relation till andra konstverk i samlingshängningen. Stort tack alla vänner för att ni är med och stöder museet i att utveckla sin unika samling. Ert stöd betyder oerhört mycket för Moderna Museet.

I höst erbjuder vi en exklusiv resa till London tillsammans med Magnus af Petersens, samlingsansvarig intendent på Moderna Museet som även är Curator at Large på anrika Whitechapel Gallery där han tills nyligen var Chief Curator. Vi besöker Londons heta konstscen och träffa några av de mest spännande aktörerna på den. Missa inte denna unika chans!

Moderna Museets programarbete är ett dynamiskt flöde med både långa och korta löptider. Allt som händer ryms inte i Bulletinen så ta därför för vana att med jämna mellanrum titta på museets hemsida och följ Moderna Museet på Facebook, då missar du inget.

Under hösten kommer du också att upptäcka vår nya grafiska profil. En lila oval omsluter vårt namn. Formen kan kopplas till en av vänföreningens första och mest välkända donationer – Constantin Brancusis vita marmorägg – *Den nyfödde II*. Ovalen för också tanken till den gamla frågan om hönan och ägget – vem kom först? Samma förhållande finns mellan Moderna Museet och vänföreningen. Nu var det ju i och för sig så att Moderna Museets Vänner kom först. Vi bildades faktiskt 5 år före museet som öppnades 1958. Tänk vad tiden går och så många fantastiska utställningar och konstupplevelser som vi har fått vara med om. Det är underbart att få dela alla dessa upplevelser i sällskap med goda vänner. □

Lena Josefsson

Lena Josefsson är ordförande för Moderna Museets Vänner.

Till vänster:
Martin Kippenberger, *Utan titel*
(*Gummimålning*), 1990.
© Martin Kippenberger/BUS 2014

Nedan:
Thomas Schütte, *Med tårar i mina öron*
(*detalj*), 1988/1989.
© Thomas Schütte/BUS 2014
Foto: Albin Dahlström/Moderna Museet

Moderna Museets samling har sedan starten 1958 övervägande utvecklats kring axeln Paris – New York, men det finns andra dynamiska platser i konstvärlden. Berlin har under en lång tid utvecklats till ett centrum för samtidskonst från hela världen. Nu ser vi också fler och fler förvärv komma till samlingen från den tysktalande världen.

Stockholm, Paris, New York ... Berlin!

Text av Daniel Birnbaum

Enligt en ofta upprepad skröna ville Pontus Hultén helst inte sätta sin fot på tysk jord. När han åkte bil till Paris lär han ha utträttat vissa behov utan att kliva av. Jag hörde denna anekdot av Kasper König, legendarisk tysk curator. Eftersom Pontus mot slutet av sin bana blev chef för ett museum i Tysklands huvudstad måste han ha ändrat sig en smula. Men ett relativt ointresse för den tyska konsten kan man ana i den samling som byggdes upp i Stockholm på 1960-talet.

Har vår tids internationella konstliv ett centrum? Många skulle nog säga att det inte finns någon stad som idag har samma attraktionskraft som Paris i början av förra seklet eller New York efter kriget. Men samtidigt råder det nog ingen tvekan om att Berlin spelar en alldeles speciell roll för unga konstnärer i Europa idag. Och det tyska konstlivet är kanske det mest vitala i Europa.

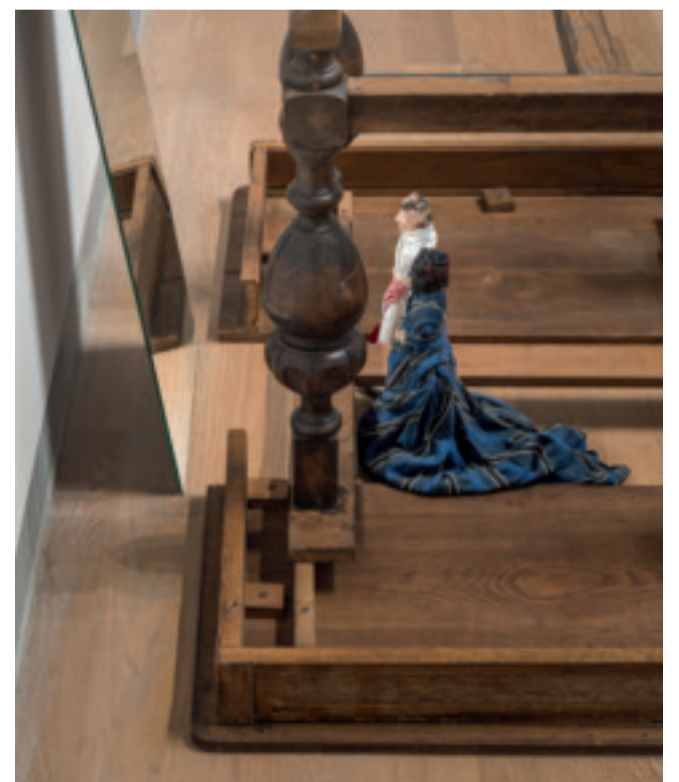
Konstmarknaden har andra huvudstäder, men fler och fler konstnärer flyttar sina ateljéer till Berlin – inte bara tyskar som Andreas Gursky, Wolfgang Tillmans och Isa Genzken, utan också internationella storheter som Olafur Eliasson och snart – om han får som han vill – Ai Weiwei. Många nordiska konstnärer drar också till Berlin.

Moderna Museet har en av världens viktigaste samlingar av modern konst, men fokus ligger på fransk modernism och amerikanskt 1960-tal. Vad gäller tyska

konstnärer har vi några riktiga juveler – från expressionisten Ernst Ludwig Kirchner till Gerhard Richter och Rosemarie Trockel – men efter andra världskriget var den tyska kulturen av naturliga skäl inte det man i första hand drogs till i Sverige.

Idag känns det viktigt att ändra på detta. Genom att under en tid fokusera på den tyska scenen har vi förbättrat situationen avsevärt. Moderna Museets vänner finansierade de lekfulla lampor som skulptören Tobias Rehberger skapat för vår foajé. Och med stöd från MMV förvärvade vi de gigantiska svampar av Carsten Höller som står i korridoren och en liten hotfull målning av Jutta Koether. En grupp generösa privatpersoner har möjliggjort inköpet av ett verk av Martin Kippenberger, en rätt brutal målning som citerar Yves Klein. Ja, det har hänt mycket på några år, och idag har vi bra arbeten av de tyska konstnärerna Isa Genzken, Candida Höfer, Michel Majerus, David Ostrowski, Thomas Scheibitz, Thomas Schütte, och fyra storslagna bilder av Wolfgang Tillmans. Wienaktionisten Hermann Nitsch skänkte oss en blodig målning som verkligen fyller en lucka. Moderna Museet är på väg att bli mer kontinentalt! □

Daniel Birnbaum är överintendent på Moderna Museet.

I höst är det dags för den tredje upplagan av *Modernautställningen* som i år går av stapeln på Moderna Museet Malmö. Utställningen som vart fjärde år synar samtidskonsten presenterar den här gången konstnärer från Östersjöområdet. Bulletinen byter några ord med Andreas Nilsson som ansvarar för *Modernautställningen 2014 – Society Acts*.

Text av Ulf Eriksson

Modernautställningen Society Acts

Ovan:
Janek Simon, *Janek was here* (2010),
2010.
© Janek Simon, Courtesy of Raster gallery, Warsaw

Tadeusz Kantor, *Signez, s'il vous plait*
(*Var god signera!*), 1965.
© Tadeusz Kantor

Ulf Eriksson: Hej Andreas, vad är nytt med *Moderna-utställningen* i år?

Andreas Nilsson: Den stora nyheten är att *Moderna-utställningen 2014* kommer att äga rum på Moderna Museet Malmö och fylla hela lokalerna. Vi har också valt att vidga det geografiska omfånget från att till en början ha varit konstnärer baserade eller relaterade till Sverige så tittar vi nu på en större del av Östersjöområdet. Det faller sig också så att den *Baltiska utställningen* ägde rum 1914 i Malmö så det blir ett hundraårsjubileum i år, därav också den här geografiska utvidgningen. Sedan har ju Moderna Museet Malmö ingen permanent plats i museet avsedd för att visa samlingen på och av den anledningen tyckte jag att det var intressant att även väva in vår samling i utställningen, också för att visa på en relativistisk historiesyn där vi ställer de här verken i relation till samtida konstnärer. Samlingsverken får inte någon upphöjd status i utställningen utan allt skall ses i samma kontext. Från vår samling lyfter vi bland annat in Tadeusz Kantor och Björn Lövin.

UE: Har du bjudit in någon gästcurator i år?

AN: Jag har bjudit in Maija Rudovska, en curator som är baserad i Riga i Lettland. En av anledningarna till att jag valde att arbeta med henne är att hon har goda kunskaper om framförallt Estland, Lettland och Litauens konstscen, men hon har också varit baserad i Sverige och har gjort mycket research tidigare på både Sverige och Danmark.

UE: Hur har samspelet mellan er påverkat urvalet?

AN: Hon har introducerat mig till många konstnärer som jag troligtvis inte hade upptäckt annars och vice

versa. Sen har vi kanske lite olika syn på konst, och intresse för olika sorts konst vilket har lett till många intressanta diskussioner kring vad som är intressant att inkludera och varför.

UE: *Moderna-utställningen* har i år undertiteln *Society Acts*. Vad betyder det?

AN: Det är en titel som ska tolkas ganska brett. Dels syftar den på ett relativt politiskt innehåll som relaterar till samhället i stort utifrån nationsgränser, ekonomiska orättvisor och finansiella system. *Acts* fungerar också som ett omfattande begrepp som inkluderar både en rörelse och social aktivism men även en teatralisk akt, performance-aspekten och det performativa är rätt så välrepresenterat i utställningen.

UE: Hur stort är intresset för politisk konst i de baltiska staterna och i Sverige idag?

AN: Jag tycker mig se ett generationsskifte som skett i Baltikum sedan Sovjetunionen kollapsade 1989. Många konstnärer som minns det och kanske är födda på 1970-talet eller tidigare kommenterar detta väldigt starkt och tydligt i en ganska dokumentär estetik medan en yngre generation som är född på 1980-talet och som inte har samma relation till den här tiden har ett mer abstrakt förhållningssätt. Många kallar sig fortfarande för politiska konstnärer men det är nog inte lika tydligt för betraktaren att se. Generellt skulle jag vilja säga att vi i Sverige idag ser en stark tendens mot en politisk aktivistisk konst igen, vilket säkerligen kan kopplas samman med samhällsklimatet vi har idag, och detta har vi varit intresserade av att visa upp. Med det sagt, vill jag också understryka andra aspekter i utställningen såsom personligt historieberättande, utmanande av det offentliga rummet och språkets funktion.

UE: Har ditt arbete med konstscenen runt Östersjön gett dig nya perspektiv på den svenska konstscenen?

AN: Jo, det har det, samtidigt som det kan vara bedrägligt att generalisera. Men under researcharbetet märkte jag en stor tendens till spontanitet och samarbetsprojekt, kanske framförallt i Lettland och Litauen. Det är klart att det finns många samarbeten mellan svenska konstnärer också, men de arbetar verkligen mycket tillsammans i olika konstellationer – i den yngre generationen skall jag understryka. I samtal med delar av den äldre generationen märkte jag av en viss skepsis till detta

kollektiva arbetssätt, något jag misstänker har med en historia kring identitet att göra. Samtidigt tror jag att tendenser och skillnader i konstnärers praktik kanske blir tydligare över generationsgränser, än över nationsgränser.

UE: Hur ser åldersspannet ut i utställningen?

AN: Ja, dels är det ju ett antal konstnärer som inte lever längre. Vilket kanske också är nytt från de tidigare utställningarna. Vi har en fyra, fem konstnärer som gått ur tiden. Vissa verk av dem är från Moderna Museets samling, som jag nämnde tidigare. Annars är de flesta födda på 1970- och 80-talen och självklart en del på 60-talet. Men 70- och 80-talet är helt klart dominerande.

UE: Kommer utställningen att synas på andra ställen än Moderna Museet Malmö?

AN: Ja, det är ett par utomhusprojekt som vi håller på att försöka få till stånd, bland annat gör Johanna Gustafsson Fürst ett projekt på Möllevångstorget, och den danske konstnären Lea Porsager producerar ett nytt verk som sprider sig över hela museet och vidare ut på Ola Billgrens plats framför museet. Så har vi även en teaterproduktion av Joachim Hamou som äger rum på Inkonst, ett kulturhus här i Malmö. Efter att utställningen visats i Malmö kommer den också att gå vidare till Riga där den visas på kim? Contemporary Art Centre i en något mindre version. □

Utställningen *Moderna-utställningen 2014 – Society Acts* pågår på Moderna Museet Malmö 20 september 2014–25 januari 2015.

Medverkande konstnärer: AaBbPp, Patrik Aarnivaara, Emanuel Almborg, Cezary Bodzianowski, Maja Borg, Eglė Budvytytė & Bart Groenendaal, Zenta Dzividzinska, Ugnius Gelguda & Neringa Černiauskaitė, Johanna Gustafsson Fürst, Joachim Hamou, Maj Hasager, Lukasz Jastrubczak, Laura Kaminskaitė, Tadeusz Kantor, Essi Kausalainen, Agnieszka Kurant, Anna Lundh, Henning Lundkvist, Maija Luutonen, Björn Lövin, J.O. Mallander, Jonas Mekas, Miks Mitrēvics & Kristīne Kursiņa, Kristina Norman, Michala Paludan, Lea Porsager, Emily Roysdon, Imri Sandström, Algirdas Šeškus, Janek Simon, Ola Ståhl & Terje Östling, Mika Taaniila, Anna-Stina Treumund & Marju Mutsu, Ola Vasiljeva, Visible Solutions LLC, Tris Vonna-Michell, Mette Winkelmann.

Curator: Andreas Nilsson
Co-curator: Maija Rudovska
Assisterande intendent: Julia Björnberg

Till vänster:
Henning Lundkvist, *SPQR(M)(Roam Sweet Rome)*, 2013.
© Henning Lundkvist

Nina Canell:
Mellan skulptur
och skeende

Till vänster:
Nina Canell, *Remembrance (Colourless)*,
2013.
© Nina Canell

Nedan:
Nina Canell, *Brief Syllables (detalj)*, 2014.
© Nina Canell. Courtesy Galerie Wien Lukatsch,
Mother's Tankstation & Daniel Marzona

I höst är det dags för Nina Canells första soloutställning i Sverige. Hennes konst som ställts ut runt om i världen rör sig kring det vi kallar skulptur men som lika mycket kan kallas process eller skeenden. Bulletinen ringde upp konstnären för att ställa några frågor inför utställningen.

Text av Ulf Eriksson

Nina Canell: Jag har som vana att återvinna, byta ut och klistra ihop igen. *Mid-Sentence* är namnet på ett verk som jag gjorde tidigare i år och det föll sig naturligt tankemässigt som ingångspunkt till den här utställningen. Processer upptar också en stor del av min praktik och man kan säga att själva uttrycket i sig handlar om ett skeende, om en möjlig plats där någonting kan delas, förskjutas eller gå i en annan riktning.

Ulf Eriksson: Är verket *Mid-Sentence* med i utställningen?

NC: Nej, men det finns ringar på vattnet från det. Verket *Mid-Sentence* utgick från en telefonkabel jag hittade på min gata i Berlin där de håller på att lägga om kablar. Jag fick syn på den här telefonkabeln som hade tusentals små kopparledningarna inuti. Jag blev tagen av dess osentimentala fysikalitet. De samlade tunna trådarna bildade tillsammans ett slags kompression som närmast kunde liknas vid en tjock och smått absurd salamibit. Jag bad om att få ett litet snitt av kabeln. Det är många som vill stjäla kablar då det finns mycket värdefull koppar i dem, och just därför skar de bara av en mycket tunn bit åt mig. Det fick mig att tänka på ledningar och kablar på ett helt annat sätt. Sladdar och elektricitet har funnits i min praktik länge men just det här smala, snåla snittet fick mig att titta på relationen mellan massa och tomhet, volymer av innehåll och strömning på ett helt annat sätt. Man tänker annars gärna på kablar som någonting linjärt och konduktivt ledande. Några av mina nya verk som till exempel *Brief syllables* anspelar på detta.

UE: Har du ett intresse för fysik, kemi och teknik?

NC: Jag har ett ganska amatörmässigt förhållande till alla de ämnen du nämner. Jag är också försiktig med att föra in min praktik på det spåret. Det amatörmässiga är ett viktigt drag, ett drivande drag, som inte skall förfalskas av någon idé om mängder av förkunskaper inom fysik och kemi. Sladdar och kablar tänker jag på mycket mer som medium än som teknologi. Jag är kanske mer intresserad av mänskliga relationer, distans, närhet och så vidare.

UE: Din konst synliggör ofta det osynliga tycker jag. Håller du med om det?

NC: Ibland har jag känt att man förflyttat sig ut mot periferin av den mänskliga perceptionen, och att man

medvetet ibland kan skjuta ett fenomen utanför de gränserna lite grann. Det öppnar upp nya tankebanor kring rörelser, glapp och transformationer. Det kan vara ljud lika mycket som synliga fenomen. I ett verk använde jag ett ultraljud för att sätta vatten i rörelse som i sin tur påverkade en säck med cement som hårdnade och stelnade när det blev fuktigt. Då har man en skulptur som befinner sig i skeendet mellan att bli någonting väldigt konkret och att samtidigt hitta en väg ut ur att falla in i en slutna, avslutad form.

UE: I verket *Remembrance (Colourless)* har du skulpterat en replik av ett tuggummi vars form skulpterats fram av tuggande käkar. Vad säger det verket om din syn på skulptur och skulpterande?

NC: Kanske kan jag nämna en bild som jag såg av ett uråldrigt tuggummi från en arkeologisk utgrävning i Finland. Det var en otroligt detaljerad liten form där tandgravyren trädde fram i det 3 000 år gamla tuggummit. Ett slags fossil av ett väldigt kort skeende. Det var ingångspunkten till just det verket. Sen finns det ju något också i relation till kommunikation, utebliven kommunikation, när det gäller tuggummit – något som relaterar mycket mer till tanken än till den verbala kommunikationen – som jag också tycker är intressant. Man kan nästan tänka sig tuggandet som en form av statisk laddning eller statisk elektricitet som kan byggas upp omkring ytor på objekt. Jag är intresserad av vad som dröjer sig kvar samt vad som går förlorat i ett sådant spår.

Det händer ett antal gånger under vårt telefonsamtal att tanken far iväg som en blixtnärhet i en mening när Nina Canell talar om sina processer. Den ena tanken leder till en annan och ur mötet dem emellan uppstår ofta ytterligare något annat. Precis så är det också när man möter hennes konst. Jag ser med spänning fram emot många nya kopplingar i hennes utställning i höst. □

Utställningen *Nina Canell – Mid-Sentence* pågår på Moderna Museet i Stockholm 27 september 2014–4 januari 2015.

Som en del av utställningen publiceras också *Mid-Sentence*, en artist book av Nina Canell & Robin Watkins.

Curator: Fredrik Liew

När jag först får tag på Nina Canell för att tala om hennes kommande utställning befinner hon sig på Gotland. Jag når henne på mobiltelefonen och hon berättar att hon står på en sten med mobilen i högläge för att vara säker på att fånga upp de signaler som bär fram orden mellan oss, så att vårt samtal inte skall brytas. Situationen kan tyckas kongenial med en konstnär som ofta arbetar med krafter omkring oss som inte syns. Dessutom är både trådburen och trådlös kommunikation företeelser som berörs i den utställning som snart skall öppna på Moderna Museet i Stockholm. Under vårt samtal där meningarna riskerar att när som helst brytas av faller det sig naturligt att fråga varför hon valt att kalla sin utställning för *Mid-Sentence*.

Katharina Fritsch, *Madonnenfi ur*, 1987.
© Katharina Fritsch/BUS 2014

Till höger:
Jeff Koons, *New Hoover Convertibles*,
*New Shelton Wet / Drys 5-Gallon
Doubledecker*, 1981–87.
Astrup Fearnley Samlingen, Oslo, Norge
© Jeff Koons

Nästa uppslag:
Charles Ray, *The New Beetle*, 2006.
© Charles Ray
Foto: Joshua White

Skulptur efter skulptur

Fritsch
Koons
Ray

Katharina Fritsch, Jeff Koons och Charles Ray, tre av dagens tongivande konstnärer, var inledningsvis alla beroende av de möjligheter som Duchamp öppnade för konsten med sina readymades – föremål som han valde ut men som fabricerats med andra syften än att lyftas fram som konst. Andy Warhol och andra popkonstnärer fortsatte denna undersökning av varornas och de massproducerade tingens värld. Hur förvaltas detta arv i dag, i ett alltmer kommersiellt och medialt samhälle? Och hur tar sig dessa tre konstnärer bortom varornas värld in i nya former av figurativ skulptur? Det är nödvändiga frågor att ställa på Moderna Museet, en nyckelinstitution för Duchamp och för popkonsten.

Vart och ett av dessa konstnärskap har utvecklats på sitt specifika vis och i sin miljö. Katharina Fritsch är en av dagens viktigaste tyska konstnärer, vars verk visats på så gott som samtliga ledande institutioner. Som professor på Düsseldorfs akademi befinner hon sig i centrum för landets estetiska diskussioner. Charles Ray är en av det kaliforniska konstlivets tongivande gestalter och en av de konstnärer som definierar konsten i Los Angeles. Hans roll som lärare för generationer av konstnärer i denna stad kan knappast överskattas. Jeff Koons, verksam i New York sedan slutet av 1970-talet, är utan tvekan en av vår tids mest inflytelserika och diskuterade konstnärer. Åsikterna om hans verk går isär, ingen tycks likgiltig för hans konst. *Skulptur efter skulptur* är en utställning som vill belysa det skulpturala objektets möjligheter i en tid när helt nya teknologier och material transformerar den fysiska värld vi lever i.

I våras inför utställningen *Skulptur efter skulptur* anordnades en konferens på Pasadena Art Center College of Design i Kalifornien om skulptur där Charles Ray var en av deltagarna. Här följer en redigerad version av det anförande som Ray gav vid konferensen. □

Daniel Birnbaum är överintendent på Moderna Museet. Utställningen *Skulptur efter skulptur* pågår på Moderna Museet i Stockholm 11 oktober 2014–18 januari 2015.

Curator: Jack Bankowsky
Assisterande curator: Jo Widoff

Konstnärssamtal (på engelska)
Charles Ray, 10 okt kl 18.00
Jeff Koons, 11 okt kl 14.00
Begränsat antal platser. Se hemsidan för biljetter.

Aspekter av en kourosfigur

Ett föredrag av Charles Ray

Charles Ray håller sin presentation i Pasadena.
© 2014 Chris Hatcher Photography / Art Center College of Design

Jag tänker tala om några aspekter av kourosfiguren. Det finns många sätt att prata om ett föremål på, och många olika vägar in i det och ut ur det. En sak som jag funderar mycket på är att om man inte förstår ett föremål, eller inte kan relatera till varför det tillverkats, så kan man kanske ändå förstå det om man bara lyckas få ett litet grepp om *hur* det är gjort.

När vi tänker på att hugga i marmor har vi en benägenhet att tänka på en konstnär, eller ett antal konstnärer i en ateljé, som går lös på någonting med mejslar, men de tidiga arkaiska kouroi gjordes inte med mejslar. Dessa stenblock är väldigt tunga, och de höggs till hälften ut i stenbrottet eftersom de var för svåra att flytta, men man arbetade inte tangentiellt med mejslar som renässansskulptörerna gjorde utan man drev in punsar i stenen. Det är därför de är så vackert korniga, en puns som slås in direkt i ett stenblock rubbar den kristalliska strukturen. De antika grekiska statyerna är därför nästan kritiga, och det är uppenbart att de absorberade färg.

Skulptörerna bearbetade stenen från alla håll, bytte till en mindre puns, tog ett varv till med en ännu mindre

(fortsätter på sid 14)

Kouros, marmor cirka 590–580 f.Kr.
Foto: Charles Ray

puns och så vidare. De nästan skalade stenblocket som en lök. En intressant aspekt av detta är förhållandet mellan skulpturens delar och den helhet som blev resultatet. I tidig grekisk skulptur är en tånagel likvärdig med en läpp – jag skulle säga att det råder ett slags beståndsdelarnas demokrati. Till exempel kan man betrakta en Michelangelo – ett till hälften uthugget block, men ändå är ansiktet som framträder ur blocket helt fulländat eftersom man använde en annan metod för att få fram det. Det är intressant hur arbetssättet återspeglas i verket.

Kourosen på Metropolitan [Museum of Art i New York] är ett känt verk som jag ofta går för att se så snart jag är i New York. Den är känd som *The Manhattan Kouros*. Ingen av oss kan uppleva den så som antikens greker upplevde den. Vi kan spekulera i vad syftet var med att göra den, vilken funktion den hade. Den kan ha stått som ett votivföremål i ett tempel, skänkt av traktens motsvarighet till Eli Broad [filantrop och entreprenör]. Om man var på resande fot och passerade ett fält med en skulptur i samma stil, kunde man kanske ana att det rörde sig om ett slags kraftlinje, att snubben som donerat skulpturen i Aten kanske ägde det här fältet till exempel. Men det vet vi inte.

Jag är fullständigt fascinerad av den här figuren, och det beror bland annat på att skälet till att den gjordes och det ursprungliga syftet med den är höljt i dunkel – och att andra avsikter och andra sätt att betrakta den genom åren har tillkommit. Det intresserar mig väldigt mycket. För mig är kourosfiguren väldigt samtida. Och en av anledningarna till att den är samtida är helt enkelt att vi alltså har möjlighet att se den. Den har inte hamnat

på historiens skräphög. Vi tolkar den fortfarande, och det tycker jag är intressant.

Hur tolkar jag den? Jag är mycket intresserad av ytan. Kourosfiguren kan jag relatera till, men bara sjuttiofem år efter det att den gjordes hade skulpturkonsten blivit så idealiserad, så matematisk, så perfekt att det handlade om något helt annat. Jag kan inte relatera till de senare verken. Och vad menar jag med att relatera till? När jag ser på kourosfiguren betraktar jag och reflekterar över ett förhållande mellan delar – jag ser den nästan som en summa av detaljer. Det som jag tycker är intressant med det är att jag ibland känner att jag själv är en anhopning av delar. Vissa aspekter av mig är, liksom i kourosfiguren, helt och hållet stiliserade. Det är därför jag kan stå här – jag kan låtsas. Jag vet hur man betar sig när man är på fest (någorlunda). Genom att titta på film har jag lärt mig hur man håller i ett glas vin och pratar med en tjej. Detta är stilisering, och det finns aspekter av kourosfiguren, som jag lever mig in i, som är väldigt stiliserade och som jag känner igen i mig själv, håret till exempel. Andra delar är helt och hållet naturalistiska. Precis som att det finns vissa delar av mig som jag inte kan dölja, kanske mitt sätt att stå, mitt sätt att vara eller mitt sätt att ljuga. På något sätt är framställandet av kourosfiguren, skulpterandet av den, vilka de ursprungliga avsikterna än var, ett slags meningsmaskin. Jag vill egentligen inte kalla konsten en maskin, för det är den inte. Det är inget enkelt orsaksförhållande utan ett dubbelverkande samband, men maskinen sattes i gång. Och för mig har kourosfiguren ända sedan dess varit fullt sysselsatt med att alstra aspekter av mening.

Fötterna, till exempel, har alltid i mina ögon varit väldigt naturalistiska. Deras förhållande till blocket är oerhört intressant, tycker jag. Det är som konstvetaren Richard Neer en gång sa till mig: ”Man måste komma ihåg att dessa figurer var det enda som var fint och slätt i en väldigt kärv värld.” Jag menar, hela världen var skrovlig och knagglig. Det var inte så man tänkte på den tiden men det får mig att fundera, och numera tycker jag om att se på saker som har en motsvarande giltighet idag. Det här är ju på sitt sätt en väldigt kärv värld, och för mig är det intressant att hitta motsvarigheter till det fina och släta idag.

Jag kan finna denna livsenergi [pneuma] i ett verk som Jeff Koons *Balloon Dog* till exempel. Se vilka testiklar Kourosfiguren har. Jag menar, de är ju liksom ... BOFF! Jag lyfter fram dem och talar om dem som en enskildhet, men det är i hög grad relationen mellan delarna som får skulpturen att fungera som helhet. Och varför ler kourosfiguren? Är det ett försök att ge den liv? Det är intressant att veta. Vad gör figuren? Den tar ett steg framåt. Det är en yngling som håller på att bli man. Är det något antikt som håller på att bli klassiskt? Är det jag som rör mig framåt? Den rör sig från en position ut i rummet. Jag talade om leendet som ett försök att ge figuren liv, och testiklarna som, inte var uppsvällda men som har en viss [frustar] karaktär. Man lägger märke

till att armarna var tvungna att huggas ut utan att helt frigöras från själva blocket för då hade de ramlat av. Vi ser hur man hanterat detta. Men det här är också intressant att lägga märke till [pekar på utrymmet i den knutna näven]. Det är en del av blocket men konstnären har ”tryckt ihop” det. Det hade inte behövts, men det är lätt hoptryckt, nästan som en vattenballong. Jag överdriver för att förtydliga min poäng, men den här formen håller på att tryckas ut.

Verket har en tidlig dimension och en rumslig dimension och går att tolka i rummet, men inte det rumsom det var avsett att stå i – det har på sätt och vis störtat in i tiden. Det fungerar än i dag, och som ett samtida objekt som jag verkligen tycker är fantastiskt och som har varit väldigt användbart för mig.

Jag kulle också vilja tala om en gravstele med en flicka som håller en fågel. Det är en enastående relief som jag också ofta besöker på Metropolitan. Jag tror att en av anledningarna till att den är så effektiv är att den framställer rummet på det sätt som en relief gör och därigenom, i samma ögonblick som flickan kysser fågeln – ett ögonblick av livgivande andedräkt, av fågelsång – blir rummet helt och hållet tredimensionellt. Här finns det en (i mina ögon) väldigt filosofisk idé om rummet. Jag påstår inte att skulptörerna på den här tiden tänkte Einsteinska tankar om rummet eller hade 1900-talets poetiska idéer om rummet. Men de uttryckte dem konstnärligt i verket. Rummet som flödar runt näbben har för mig en stark filosofisk innebörd.

När jag betraktar en Berninibyst ser jag något som i mina ögon påminner om Koons, i den bemärkelsen att de båda är förvandlande – på sätt och vis demoniska. Man ser på *Balloon Dog* och det är uttänjt gummi – nej, rostfritt stål, nej, gummi. Man ser på en Berninibyst och ser en knapp som hänger i en tråd – nej, det är marmor, nej, det är en knapp. Det är förvandlingen som fångar oss, som lockar oss. Om man betraktar en hårlock hos Bernini så finns där en övergång, men det är inte någon filosofisk övergång – med det menar jag att den inte (åtminstone inte i mina ögon) öppnar våra sinnen för rummets väsen på samma sätt som denna blida övergång från munnen och fågelns näbb gör.

Jag tror att det är dessa aspekter som gör själva skulpterandet så viktigt för mig. Verkets skulpturalitet, tanken att vi inte vet vem flickan var. Vi kan spekulera om klass-tillhörighet och så vidare, och om avsikterna, men jag är inte från antikens Grekland. Allt det där är borta, men verket fungerar fortfarande och fortsätter göra det, och åtminstone för mig, på ett oerhört samtida sätt.

Detta var min presentation. Tack. □

Konferensen *Skulptur efter skulptur: Ett rundabordsamtal med Michael Fried, Isabelle Graw, Michelle Kuo, Charles Ray och Scott Rothkopf* ägde rum på Pasadena Art Center College of Design i Pasadena, Kalifornien den 1 mars 2014.

Till vänster:
Gravstele, marmor,
circa 450–440 f.Kr.
Foto: Charles Ray

Ovan:
Kouros, marmor (detalj),
circa 590–580 f.Kr.
Foto: Charles Ray

Utställningen *Ett sätt att leva – Svensk fotografi från Christer Strömholm till idag* presenterar svensk fotografi från sent 1940-tal och framåt. I samband med utställningen har Moderna Museet gjort en rad spännande förvärv. Intendent Anna Tellgren berättar om de många nya tillskotten i samlingen.

Ett sätt att leva: Om några nyförvärv till samlingen

Text av Anna Tellgren

Under hösten kommer vi att visa utställningen *Ett sätt att leva – Svensk fotografi från Christer Strömholm till idag* på Moderna Museet i Stockholm. Den tar sin utgångspunkt i Christer Strömholm och hans krets och sammanför en grupp fotografier som för den dokumentära fotografien mot mer personliga och konstnärliga projekt. Det handlar om det privata, intima, närgångna och de subjektiva tendenserna inom svensk fotografi med några utländska inslag. Vi rör oss i tiden från sent 1940-tal, över 1980-talet och in i 2000-talet. I utställningen lyfter vi fram tre samtida fotografer, Martin Bogren, Anna Clarén och JH Engström, som alla på olika sätt och med olika förutsättningar leder den subjektiva rörelsen vidare. Utställningens titel är ett citat hämtat från Christer Strömholm där han säger att arbeta med fotografisk

bild är ett sätt att leva och att alla hans bilder egentligen är en sorts självporträtt.

Först några ord om Christer Strömholm (1918–2002), som fortfarande är en av våra mest kända fotografer både i Sverige och utomlands. Han kom i slutet av 1940-talet in på fotografien via grafiken. När Christer Strömholm periodvis levde i Paris under 1950- och 60-talen närmade han sig *street photography* som stil och det var nu han inledde arbetet med sin kanske mest kända serie bilder av de transsexuella vännerna vid Place Blanche. Under denna tid gjorde han även flera fotografiska resor bland annat till Spanien, Japan, Indien och USA. Redan i mitten av 1950-talet hade Christer Strömholm börjat ge fotokurser vid Kursverksamheten i Stockholm. Kurserna utvecklades till den omtalade Fotoskolan, vilken utexaminerade över 1 200 elever mellan åren 1962 och 1974. Christer Strömholms bilder och hans metod har inspirerat flera generationer av svenska och nordiska fotografer, men för den stora allmänheten slog han igenom först 1986 med utställningen *9 sekunder av mitt liv* på Moderna Museet i Stockholm. Vid 68 års ålder låg han helt rätt i tiden och svarade mot ett behov att lyfta fram den fotografiska bilden som ett personligt och konstnärligt uttrycksmedel. I museets samling finns ett sextiotal verk av Strömholm, där det senaste inköpet gjordes 2012.

Ett sätt att leva visades under våren 2014 på Moderna Museet i Malmö. I Stockholm kommer den att installeras i de tre gallerierna på plan 2 i en något utökad version. Den kommer dessutom att ta plats i Pontus Hulténs visningsmagasin, där vi i montrar visar ett urval fotoböcker av de medverkande fotograferna. Böcker som har blivit klassiker och i många fall är mycket svåra att få tag på. Böckerna har lånats in från Konstbiblioteket som är Moderna Museets och Nationalmuseums gemensamma specialbibliotek för konst, fotografi och design. Ett urval av tidskriften *Picture Show* kommer också att presenteras här. Vid tiden för Christer Strömholms utställning på Moderna Museet 1986 hade en yngre generation fotografer, kopister, formgivare och journalister samlats runt honom. Johan Ehrenberg och tidskriften ETC publicerade reportage

av både äldre och yngre fotografer. De gav också under några år ut fototidskriften *Picture Show*, där det första numret handlade om Christer Strömholm och kom ut i anslutning till utställningen.

Moderna Museets samling är basen för urvalet till utställningen *Ett sätt att leva* och innehåller drygt 300 bilder av 29 fotografer. Museets samling utökas kontinuerligt genom inköp och donationer och i samband med arbetet med denna utställning blev det möjligt att genomföra några betydelsefulla nyförvärv. En av de fotografer som inte funnits representerad tidigare är Agneta Ekman (f. 1942). Hon var en av de unga fotografer som ingick i den första kullen som utbildades vid Fotoskolan och hon kom även att undervisa där. Efter att ha varit i England ett år började hon experimentera med en bildidé som handlade om huldran eller skogsrådet – ett tema som hon fascinerats av och intresserat sig för sedan barndomen. Tillsammans med några modeller skapade hon en serie experimentella och fascinerande svartvita bilder med skogarna runt Hornborgasjön som miljö. De slutgiltiga fotografierna blev sedan till i mörkrummet genom dubbelexponeringar och genom att hon också ritade på printarna. Hennes metod innebar helt enkelt att hon gjorde iscensatta bilder – ett arbetsätt som blev utmärkande för den fotobaserade konsten i början av 1980-talet. Bildserien gavs ut under hösten 1967 på Almqvist & Wiksell/Gebers Förlag med titeln *Tall-Maja*, med texter som byggde på folksägner om skogsrådet av Bengt af Klintberg. Ekman blev mycket uppmärksammasad för *Tall-Maja* och boken blev omskriven i pressen och är den serie bilder som blivit hennes mest kända. Det är därför mycket roligt att vi har kunnat förvärva ett urval ur serien *Tall-Maja* till Moderna Museets samling av tio *vintage prints*, det vill säga gelatinsilverfotografier framställda av fotografen själv vid tiden för att boken publicerades.

Det finns en händelse som anknyter till museets historia och till några av de i denna utställning aktuella fotografierna. Tillsammans med Moderna Museet organiserade Fotografiska Museets Vänner på 1960-talet en rad utställningar under rubriken *Unga fotografer* och projektet var tänkt som en årlig salong. Den första organiserades 1965 med ett urval av konstkritikern Bengt Olvång. Året efter kom *Unga fotografer '66*, men denna gång hade man bjudit in den tyske fotografen och samlaren Otto Steinert att göra urvalet. Därefter blev det en tredje upplaga, *Unga fotografer '67*, med fotografen Stig T. Karlsson som juryman och slutligen

en sista gång, *Unga fotografer 1969*, som visades på Gröna Lund, med en jury bestående av de tre unga fotograferna Agneta Ekman, Walter Hirsch och Anders Petersen. Med utgångspunkt i det hon fått se under juryarbetet skrev Agneta Ekman ett öppet brev till alla fotografer i tidningen FOTO (nr 6/7, 1969). Det visar sig att hon var ganska kritisk till den rådande dokumentära trenden och ville se mer fantasi, kreativitet och uttryck för kommunikation med det visuella språket. Ekman skrev flera artiklar under dessa år på temat och var också aktiv när det gällde att stärka de kvinnliga fotografernas situation.

De två övriga jurymedlemmarna var, som nämnts ovan, Walter Hirsch (1935–2012) och Anders Petersen (f. 1944). Av Walter Hirsch finns i samlingen drygt 900 fotografier, det stora antalet på grund av att Hirsch ofta arbetade med projekt som bestod av flera hundra delar. I denna utställning visar vi exempel ur hans serie *Bilder Dagbok* i *Visningsmagasinet*, tillsammans med själva boken. Anders Petersen är antagligen den som tydligast har fört Strömholms arv vidare genom otaliga före-

läsningar och workshops för unga fotografer om sin metod. Han följde undervisningen vid Fotoskolan från 1966 till 1968 och det var under denna tid han inledde arbetet med sin serie från Café Lehmitz i Hamburg (1967–70). Den blev hans genombrott och kom ut som bok 1978 på det tyska förlaget Schirmer & Mosel. Under hösten 2013 visades den stora retrospektiva utställningen *Anders Petersen (Photographies)* på Bibliothèque nationale i Paris med Anne Biroleau-Lemagny, ansvarig för den moderna fotografisamlingen vid det franska nationalbiblioteket, som curator. I samlingen har vi ett tjugotal fotografier ur Café Lehmitz, men även exempel på bilder från mitten av 1980-talet från Stockholm och Venedig. Museet har nu kompletterat med 35 fotografier ur hans serie *City Diary*, som är ett pågående projekt, där han reser runt till olika städer och stannar en tid för att uppleva och undersöka olika subkulturer. Våra bilder är från Gap, Istanbul, Paris, Rom, Sète, Stockholm, Saint-Étienne, Utrecht och Winterthur, från åren 2002 till 2008. Petersen har i detta projekt gått upp i format till 70 × 100 cm och bilderna får på grund av sin storlek en enorm effekt när de hänger på vägg. När denna artikel skrivs är mina kolleger Ellen Cronholm och Mats Johansson, båda tekniker och förrådsförvaltare, samt Teresa Mesquit, vår fotografi-konservator, i full gång med att rama fotografierna på det sätt som Anders Petersen önskar och som vår museistandard kräver. Petersen vill inte ha passepartout, bilden ska ligga intill den svarta ramlisten, vilket innebär att vi måste arbeta med distanser, så att inte bildytan trycker mot det reflexfria glaset.

En annan av de tidiga eleverna hos Christer Strömholm var Kenneth Gustavsson (1946–2009). Anders Petersen och Kenneth Gustavsson startade bildbyrån Saftra 1967 och de gjorde flera uppmärksammasade bild-reportage under de följande åren. De ställde ut 1996 i utställningen *Indicier* på Kulturhuset, tillsammans med sin lärare, mentor och vän Christer Strömholm. Gustavsson är inte lika känd som Petersen, men han har länge funnits med som en fotograf som andra fotografer har känt till och inspirerats av. En av dem är fotografen Thomas Wågström, som nu har hand om Kenneth Gustavsson Estate och även redigerat en bok

Martin Bogren, Titel saknas.
Ur serien *Lowlands*, 2011.
© Martin Bogren

Anna Clarén, Titel saknas.
Ur serien *Holding*, 2006.
© Anna Clarén

JH Engström, Titel saknas.
Ur serien *Tout va bien*, 2014.
© JH Engström

Till vänster:
Agneta Ekman, Titel saknas.
Ur serien *Tall-Maja*, 1967.
© Agneta Ekman

med hans bilder, som kom ut 2012. Gustavsson har varit representerad i samlingen med ett litet antal fotografier förvärvade i mitten av 1980-talet, men nu har det blivit möjligt att förvärva ytterligare fjorton fotografier. Gustavsson var en skicklig kopist och det är därför mycket värdefullt att vi nu i samlingen har ett antal *vintage prints* ur den svit bilder han skapade för en utställning med svensk fotografi i Houston under FotoFest 1988. Några av dem finns publicerade i ett specialnummer av *Picture Show* (nr 7, 1988). I dessa skimrande printar hade han fortsatt att arbeta med det mörka, det vackra och det mångtydiga i den svartvita bilden.

Till detta har vi också kompletterat Catharina Gotbys (f. 1955) kollektion med några senare verk. Projektet *Sång*, publicerat i en bok 2008, består av en lång serie självporträtt som är utförda mellan 1995 och 2000. Mot självporträtten har hon ställt landskapsbilder, tillkomna ungefär under samma period, från Island, Kanarieöarna, Marocko, Norge och Sverige. Vi har nu tre självporträtt och ett landskap. I samlingen fanns sedan tidigare några exempel ur hennes första bok *Evig brinnande tid* (1992), som var resultatet av flera års arbete under andra hälften av 1980-talet med människor på mentalsjukhus i Sverige och Nicaragua. Metoden i detta projekt hade en tydlig dokumentär ansats. Med

tiden har hon intresserat sig alltmer för sociala frågor och psykoanalys och i sina bilder undersökt den kvinnliga identiteten och våldets bakomliggande orsaker.

Walter Hirsch, Gunnar Smoliansky och Dawid startade 1982 förlaget DOG tillsammans med reklammannen och formgivaren Mats Alinder. Förlaget donerade 1993 ett åttiotal fotografier till Moderna Museets samling. I donationen ingick bland annat tre fotografier ur Stina Brockmans serie *Interiörer*, från 1978, där hon dokumenterat äldre personers hem på Södermalm i Stockholm. Vi har nu kompletterat med ytterligare ett fotografi ur serien, så att det finns fyra i samlingen.

Konceptet för utställningen *Ett sätt att leva* är att lyfta fram en stark tradition inom svensk fotografi och att följa hur det privata har tagit form inom den samtida fotografien. När utställningen visades i Malmö gjorde vi inlån av tre samtida fotografers projekt, men till installationen i Stockholm har vi kunnat förvärva delar ur de serier som ingår i utställningen. JH Engström (f. 1969) har funnits representerad sedan tidigare i museets samling med verk ur projekten och böckerna *Härbärke* (1997), *Trying to Dance* (1999) och *Haunts* (2006), men nu har vi också gjort förvärv ur det pågående arbetet *Tout va bien*. Av Anna Clarén (f. 1972) har vi köpt in en kollektion ur hennes serie *Holding* från 2006 och det senaste projektet *Close to Home* från 2013. Båda serierna är utförda i hennes karakteristiska bleka, avskalade färgskala. Av Martin Bogren (f. 1967) ingår sedan hösten 2013 i samlingen verk ur hans svartvita serier *Ocean* från 2008 och *Lowlands* från 2011. Alla dessa fotografier arbetar idag med digitala utskrifter av olika slag. □

Anna Tellgren är intendent i fotografi och forskningsledare på Moderna Museet.

Utställningen *Ett sätt att leva – Svensk fotografi från Christer Strömholm till idag* pågår på Moderna Museet i Stockholm 6 september 2014–15 februari 2015.

FOTOFREDAG MED BAR

I samband med *Ett sätt att leva* välkomnar vi alla fotoentusiaster till en serie samtal där ett antal aktörer anlägger olika perspektiv på utställningen. Alltid kl 17 i utställningen på plan 2.

3 oktober: Klas Östergren, författare i samtal med Denise Grünstein, fotograf och medverkande i utställningen.

21 november: Johan Ehrenberg, journalist och publicist i samtal med intendent Anna Tellgren.

5 december: Martin Bogren, Anna Clarén och JH Engström, fotografier som samtliga medverkar i *Ett sätt att leva*.

12 december: Fotografikonserverator Teresa Mesquit samtalar med intendent Karin Malmquist.

Curator: Anna Tellgren

Stockholm 24–26 oktober 2014

Internationell litteratur möter konst, teater och film i samtal, läsningar, visningar och performance under två dagar och en kväll på Moderna Museet i Stockholm. Nytt för i år är att festivalen öppnar redan på fredagen med invigning och utdelningen av priset Årets översättning. Den följs av en invigningsfest på Moderna Bar. Årets program är utformat av Stefan Ingvarsson, Yukiko Duke och Moderna Museets intendent Catrin Lundqvist. Producent är Malin Nasiell. Festivalen anordnas av den ideella föreningen Stockholms Litteraturfestival med Moderna Museet som huvudpartner. Fast samarbetspartner är Dramaten.

Under Stockholm Literature kommer många av programpunkterna att ske på Läsningsscenen som alla Vänner har tillgång till. Liksom till filmprogrammet i Biografen och de två poesivandringarna i samarbete med Dramaten&. Till de övriga programpunkterna krävs ett festivalkort som Moderna Museets Vänner kan köpa i entrékassorna med 10% rabatt. Ordinarie festivalkort kostar 299 kr. Programpunkter i Auditoriet och i Pontus Hulténs visningsmagasin kräver platsbiljetter à 20 kr som köps via modernamuseet.se

Fredag

AUDITORIET/MODERNA BAR

- 19.00–20.00 Invigning | Årets översättning | Samar Yazbec & Marie Anell (AR/SV)
20.00–23.00 Invigningsfest i Moderna Bar

Lördag

AUDITORIET

- 10.30–11.15 Aminatta Forna; Key Note Speaker (EN)
11.45–12.30 Juan Gabriel Vásquez & Lena Andersson (SP/SV)
13.00–13.45 Ying Chen & Meriç Algün Ringborg (EN)
14.15–15.00 Edmund White & Aykan Safoğlu (EN)
15.30–16.15 Nthikeng Mohlele & Elisabeth Hjorth (EN)
16.45–17.30 Enrique Vila-Matas & Daniel Sjölin (SP/SV)

Daniel Sjölin
Foto: Magnus Liam Karlsson

Lena Andersson
Foto: Cato Lein

SIGNERING

- 11.25–11.35 Aminatta Forna
12.05–12.15 Samar Yazbek
12.40–12.50 Juan Gabriel Vásquez
13.55–14.05 Ying Chen
15.10–15.20 Edmund White
16.25–16.35 Nthikeng Mohlele
17.40–17.50 Enrique Vila-Matas

Ying Chen
Foto: Mathias Grate

Nthikeng Mohlele

Josefine Klougart
Foto: Sofie Amalie Klougart

Michail Sjisjkin
Foto: Jevgenija Frolova

LÄSNINGSCENEN

- 10.50–11.20 Översättaren bakom boken (SV)
11.30–12.00 Samar Yazbek läser med Irene Lindh (AR/SV)
12.10–12.40 Nthikeng Mohlele (EN)
12.50–13.20 Juan Gabriel Vásquez läser med Björn Granath (SP/SV)
13.30–14.00 Michail Sjisjkin läser med Gunilla Nyroos (RY/SV)
14.10–14.40 Josefine Klougart läser med Julia Dufvenius (DA/SV)
14.50–15.20 Sofi Oksanen läser med Magnus Ehrner (FI/SV)
15.30–16.00 Aminatta Forna (EN)
16.10–16.40 Carol Ann Duffy (EN)
16.50–17.20 Edmund White (EN)

Juan Gabriel Vásquez
Foto: Nina Subin

Carol Ann Duffy

BIOGRAFEN

- 12.30–13.00 *Tomorrow Everything Will Be Alright?* av Akram Zaatari (video, 11,45 min), 2010.
13.30–14.15 *Rebecka* av Miriam Bäckström (video, 40,46 min), 2004.
15.30–16.15 *Off-White Tulips* av Aykan Safoğlu (video, 23,54 min), 2013.
16.30–17.15 *A World of Blind Chance* av Meriç Algün Ringborg (video, 32,27 min), 2014.

UTSTÄLLNINGARNA

- 12.00–12.45 *Som man brukar säga*, performance av Miriam Bäckström & Rebecka Hemse, Pontus Hulténs visningsmagasin
13.00–13.45 Poesivandring med Hannes Meidal, i utställningen *Skulptur efter skulptur*
14.00–14.45 *Som man brukar säga*, performance av Miriam Bäckström & Rebecka Hemse, Pontus Hulténs visningsmagasin

Söndag

AUDITORIET

- 11.45–12.30 Michail Sjisjkin & Sofi Oksanen (EN)
13.00–13.45 Goran Vojnović & Akram Zaatari (EN)
14.15–15.00 Josefine Klougart & Anna Clarén (DK/SV)
15.30–16.15 Carol Ann Duffy (EN)
16.45–17.30 Álvaro Enrigue & Carina Burman (EN)

SIGNERING

- 12.40–12.50 Michail Sjisjkin
13.55–14.05 Goran Vojnović
15.10–15.20 Josefine Klougart
16.25–16.35 Carol Ann Duffy
17.40–17.50 Álvaro Enrigue

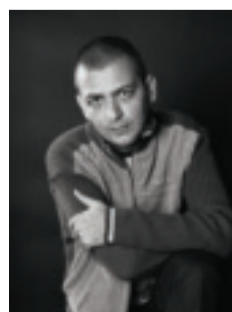
Anna Clarén
Foto: Margareta Bloom Sandeback

Sofi Oksanen
Foto: Toni Harkonen

Carina Burman
Foto: Cato Lein

Akram Zaatari
Foto: Hashem el Madani

Miriam Bäckström och Rebecka Hemse
Foto: Anders Ahlgren

Goran Vojnović
Foto: Jože Suhadolnik

Meriç Algün Ringborg
Foto: Märta Thisner

LÄSNINGSCENEN

- 11.30–12.00 Goran Vojnović läser med Jan Waldekranz (SLO/SV)
12.10–12.40 Ying Chen läser med Nina Fex (FR/SV)
12.50–13.20 Álvaro Enrigue läser med Irene Lindh (SP/SV)
13.30–14.00 Läsning av Meriç Algün Ringborg med Hannes Meidal (EN)
14.10–14.40 Översättaren bakom boken (SV)
14.50–15.20 Enrique Vila-Matas läser med Lil Terselius (SP/SV)
15.30–16.00 Översatt lyrik med Lil Terselius och översättarna (SV)

BIOGRAFEN

- 12.30–13.00 *A World of Blind Chance* av Meriç Algün Ringborg (video, 32,27 min), 2014.
13.30–14.15 *Rebecka* av Miriam Bäckström (video, 40,46 min), 2004.
15.30–16.15 *Tomorrow Everything Will Be Alright?* av Akram Zaatari (video, 11,45 min), 2010.
16.30–17.15 *Off-White Tulips* av Aykan Safoğlu (video, 23,54 min), 2013.

UTSTÄLLNINGARNA

- 11.00–11.45 *Som man brukar säga*, performance av Miriam Bäckström & Rebecka Hemse, Pontus Hulténs visningsmagasin
13.00–13.45 Poesivandring med Hannes Meidal, i utställningen *Ett sätt att leva*

Vill du ha ett verk av någon av
dessa konstnärer hemma på väggen?

Wolfgang Tillmans

Tala Madani

Gabriel Orozco

Georges Adéagbo

1. Gabriel Orozco, *Tree Lines*, 2014.
© Gabriel Orozco
Edition 99 plus 20 artist proofs. Pris: 4 000 kr

2. Tala Madani, *Shadow*, 2013.
© Tala Madani
Edition 60. Pris: 3 500 kr

3. Wolfgang Tillmans, *Process (apple tree)*, 2012.
© Wolfgang Tillmans
Edition 100 plus 35 artist proofs. Pris: 5 000 kr inkl katalog

4. Georges Adéagbo, *"Sacrifice: naissance de Stockholm" ..! L'art dans la souffrance*, 2014.
© Georges Adéagbo
Edition 60 exemplar plus 12 artist proofs. Pris: 3 000 kr

1

2

3

Moderna Museets Vänners
signerade och numrerade
editioner

Moderna Museets Vänners editioner är skapade speciellt för Moderna Museets Vänner och konstnärerna har generöst valt att skänka sina bilder till oss. Vi använder överskottet från försäljningen till stöd för Moderna Museet. Editionen säljs oramad i en specialdesignad mapp eller stafett. Editionerna visas inramade på Moderna Museet Stockholm på väggen vid medlemsdisken. Finns att köpa i museets entrékassa och på modernamuseet.se/mmv. Hör gärna av dig till kansliet om du har frågor. Vi hjälper gärna till med att slå in en edition om du vill ge bort den som present.

Edition nr 4 är här!
Georges Adéagbo
*"Sacrifice: naissance
de Stockholm" ..! L'art
dans la souffrance*

Georges Adéagbo, född 1942 i Cotonou, Benin, skapar platsspecifika installationer där tidningsklipp, affischer, böcker, vykort, klädesplagg och egna handskrivna texter vävs samman med skulpturer och målningar från Benin till komplexa tredimensionella collage. Vid konstnärens första besök på Moderna Museet var Rauschenbergs *Monogram* ett av de verk han fäste sig vid. Extra roligt för oss Vänner att han valde vår kära get, som är en donation från MMV, när han skapade sin edition för oss.

4

Tisdagsklubben, vernissager och program

Stockholm och Malmö hösten 2014

Med reservation för ändringar.
Håll dig uppdaterad genom modernamuseet.se
och Moderna Museet Facebook.

Tisdagsklubben hösten 2014

Välkommen till vår programverksamhet med specialvisningar, föreläsningar med mera exklusivt för Moderna Museets Vänner. Tisdagsklubben äger rum 26 gånger per år och börjar alltid kl 18.30. Oftast är vi i Moderna Museets lokaler men ibland besöker vi andra intressanta konsthändelser och platser runt om i Stockholm. Förhandsanmälan behöver inte göras. Det kostar ingenting att delta i Tisdagsklubben men du måste vara medlem i Moderna Museets Vänner. Tisdagsklubben är endast öppen för medlemmar i Moderna Museets Vänner och medlemskortet måste visas upp.

Intendent Ulf Eriksson är programansvarig för Tisdagsklubben. Har du idéer och tips om programmet? Kontakta Ulf, u.eriksson@modernamuseet.se

Vännerbjudanden i Restaurangen före varje Tisdagsklubb.

Tisdagsklubben 16 september kl 18.30

>Skulpturvandring med Mårten Castenfors
Mårten Castenfors, chef för Stockholm konst, tar oss med på en skulpturvandring i Stockholm city bland några av stadens alla fantastiska, älskade och ibland omstridda skulpturer. Vi samlas vid Kirsten Ortweeds monument *Till Raoul Wallenberg* på Raoul Wallenbergs torg vid Nybroviken.

Plats: Utgår från Raoul Wallenbergs torg.

Tisdagsklubben 23 september kl 17.30 och 18.30

>Katrine Helmersson på Carl Eldhs ateljémuseum
Konstnären Katrine Helmersson visar oss sin utställning *Amuletter mot Onda ögat* på Carl Eldhs ateljémuseum. Programmet kräver förhandsanmälan. Begränsat antal platser. Förhandsanmäl dig på modernamuseet.se/mmv eller på telefon 08-5202 36 50.

Plats: Carl Eldhs ateljémuseum, Lögebodavägen

Tisdagsklubben 30 september kl 18.30

>Fredrik Liew om Nina Canell
Nina Canell är en konstnär som utmanar skulpturens traditionellt sett fasta form till förmån för processer, situationer och tidsliga skeenden. Under de senaste åren har hon ställt ut på en rad prestigefyllda institutioner internationellt. Detta är hennes första separatutställning i Sverige. Utställningen presenteras av curator Fredrik Liew.

Plats: Auditoriet, plan 2.

Tisdagsklubben 7 oktober kl 18.30

>Anna Tellgren om *Ett sätt att leva*
Utställningen *Ett sätt att leva – Svensk fotografi från Christer Strömholm till idag* visades tidigare i år på Moderna Museet Malmö. När utställningen nu visas i Stockholm innehåller den även en rad spännande nyförvärv. Intendent Anna Tellgren presenterar utställningen.

Plats: Auditoriet, plan 2.

Tisdagsklubben 14 oktober kl 18.30

>Skulptur efter skulptur
Höstens stora utställning i Stockholm är *Skulptur efter skulptur* som presenterar Katharina Fritsch, Jeff Koons och Charles Ray – tre banbrytande konstnärer som alla har omskapat skulpturen som konstform. Utställningen är curerad av den amerikanske curatören Jack Bankowsky med Jo Widoff som assisterande curator

Plats: Auditoriet, plan 2.

Tisdagsklubben 21 oktober kl 18.30

>Meriç Algün Ringborg samtalar med Fredrik Liew
Med anledning av utställningen *Moment – Meriç Algün Ringborg* samtalar konstnären med curator Fredrik Liew. Meriç Algün Ringborg delar sin tid mellan Sverige och Turkiet. Hennes konst ställer frågor om identitet och tillhörighet som direkt återspeglar hennes erfarenhet av rörelser över gränser, kulturer, språk och byråkratier.

Plats: Auditoriet, plan 2.

Tisdagsklubben 28 oktober kl 18.30

>Stockholm Literature Moderna Museet – en resumé
Stefan Ingvarsson, konstnärlig ledare för Stockholm Literature, journalisten Yukiko Duke och Catrin Lundqvist, intendent på Moderna Museet är litteraturfestivalens programmakare. Här sammanfattar de 2014 års festival och diskuterar de möten mellan konst, teater, film och litteratur som uppstod.

Plats: Auditoriet, plan 2.

Tisdagsklubben 4 november kl 18.30

>Barbro Schultz Lundestam om 9 evenings
Theatre & Engineering var en serie banbrytande föreställningar och performance som ägde rum i New York 1966 med John Cage, Lucinda Childs, Öyvind Fahlström, Alex Hay, Deborah Hay, Steve Paxton, Yvonne Rainer, Robert Rauschenberg, David Tudor och Robert Whitman. Dokumentärfilmaren Barbro Schultz Lundestam har följtsamt återskapat varje performance. Moderna Museet har nyligen förvärvat dessa tio filmer som nu visas i samlingen. Barbro Schultz Lundestam berättar om 9 evenings: *Theatre & Engineering*.

Plats: Auditoriet, plan 2.

Välkommen till vår programverksamhet med specialvisningar, föreläsningar med mera exklusivt för Moderna Museets Vänner. Tisdagsklubben äger rum 26 gånger per år och börjar alltid kl 18.30. Oftast är vi i Moderna Museets lokaler men ibland besöker vi andra intressanta konsthändelser och platser runt om i Stockholm. Förhandsanmälan behöver inte göras, medundantag av den 23 september och 25 november, se nedan. Det kostar ingenting att delta i Tisdagsklubben men du måste vara medlem i Moderna Museets Vänner och medlemskortet måste visas upp.

Tisdagsklubben 11 november kl 18.30

>Ulf Eriksson om Moderna Museet på bio
Nu kan du besöka Moderna Museet på din lokala biograf från Ystad till Haparanda. Moderna Museet har producerat en film som följer ett spår ur den moderna konsten från Marcel Duchamp till Klara Lidén. Via Folkets Hus och Parkers digitala biografier kan filmen visas för skolor och grupper över hela landet. Tisdagsklubbens egen Ulf Eriksson är initiativtagare till projektet. Han berättar om det och visar den 52 minuter långa filmen.

Plats: Biografen, plan 2.

Tisdagsklubben 18 november kl 18.30

>Miriam Bäckström om *Smile as if we have already won*
Moderna Museets Vänner's senaste stora donation är Miriam Bäckströms över elva meter långa gobeläng *Smile as if we have already won* från 2012. Miriam Bäckström träffar oss vänner på plats i samlingen framför verket och berättar om sitt arbete.

Plats: Vid verket *Smile as if we have already won* längst in i samlingen, plan 4.

Tisdagsklubben 25 november kl 17.30 och kl 18.30

>Gustav III:s Antikmuseum på Stockholms slott
När Kongl. Museum öppnade för allmänheten 1794 var det ett av de första offentliga konstmuseerna i världen. Det upprättades till minne av Gustav III och innehöll främst den samling av antik romersk skulptur som köptes in av kungen under hans resa till Italien 1783–1784. Museet och samlingarna utvecklades senare till Nationalmuseum men sedan 1958 visas de antika skulpturerna på slottet i sina ursprungliga lokaler. På Gustav III: Antikmuseum ser det ut precis som på 1700-talet. Programmet kräver förhandsanmälan. Begränsat antal platser. Förhandsanmäl dig på modernamuseet.se/mmv eller på telefon 08-5202 36 50.

Plats: Gustav III: Antikmuseum, Entré från Lejonbacken, Kungliga slottet.

Tisdagsklubben 2 december kl 18.30

>Ann-Sofi Noring om donationer till samlingen genom tiderna
Sedan Moderna Museet föddes har generösa gåvor av nära vänner till museet bidragit till att museets samling vuxit och utvecklats till vad den är idag. Vice museichef Ann-Sofi Noring tittar närmare på några av de viktiga donationer som tillkommit museet genom åren.

Plats: Auditoriet, plan 2.

Tisdagsklubben 9 december kl 18.30

>Daniel Birnbaum om årets nyförvärv
Överintendent Daniel Birnbaum avslutar årets Tisdagsklubb med att gå igenom några av de spännande nya verk som förvärvats till Moderna Museets samling under året.

Plats: Auditoriet, plan 2.

We are blue for you Hertha Hillfons
Foto: Stefan Hegnell

Det Nya Museet invigdes den 8 mars i år.
Foto: Stefan Hegnell

På Tisdagsklubben håller vi inte tjeften.
Foto: Stefan Hegnell

Moderna Museet Malmö

Höstens stora utställning *Society Acts* på Moderna Museet Malmö får en förlängning i programmet i tre "Aker" där konstnärer ur utställningen gör konstnärspresentationer och framför performanceverk.

Dessutom bjuder hösten på ovanligt mycket musik med både årets upplaga av Connect Festival och ett färskt konsertsamarbete med föreningen för fri improviserad musik FRIM. Håll dig uppdaterad genom modernamuseet.se och Moderna Museet Malmö Facebook.

Har du idéer och tips om programmet är förslag välkomna till Moderna Museets Vänner Malmörepresentant Nils Svensk, n.svensk@modernamuseet.se

Fotofredag med bar

I samband med *Ett sätt att leva* välkomnar vi alla fotoentusiaster till en serie samtal där ett antal aktörer anlägger olika perspektiv på utställningen.

Alltid kl 17 i utställningen på plan 2.

3 OKTOBER

Klas Östergren, författare, i samtal med Denise Grünstein, fotograf och medverkande i utställningen.

21 NOVEMBER

Johan Ehrenberg, journalist och publicist i samtal med Anna Tellgren, utställningens curator.

5 DECEMBER

Martin Bogren, Anna Clarén och JH Engström, fotografer som samtliga medverkar i *Ett sätt att leva*.

12 DECEMBER

Teresa Mesquit, fotografkonservator, Moderna Museet samtalar med Karin Malmquist, intendent Moderna Museet.

Denise Grünstein, Klas Östergren, Östberlin, 1979.

© Denise Grünstein

Res till London med Moderna Museets Vänner och intendent Magnus af Petersens.

Fredag 7 november–söndag 9 november

Magnus af Petersen, privat foto.

Magnus af Petersens delar sin tid mellan att vara Curator at Large på Whitechapel Gallery där han till nyligen var Chief Curator och samlingsansvarig intendent på Moderna Museet. Vi kommer att ta del av alla sidor av Londons konstscen med besök på konstinstitutioner och gallerier, i ateljéer och hos konstsammlare. Detaljerat program kommer senare men här följer ett axplock ur programmet:

Vi besöker Serpentine Galleries med Trisha Donnelly och Cerith Wyn Evans utställningar samt den inflytelserika privata konsthallen Raven Row med utställning av K. P. Brehmer. Vi ser utställningarna med Richard Tuttle och Kader Attia på Whitechapel Gallery och på Tate Modern ser vi bland annat Richard Tuttle's Turbine Hall Commission. Dessutom går vi en gallerirunda på några av Londons viktigaste och mest spännande gallerier.

FLYGTIDER

7 november

07.55–09.35

Stockholm/ Arlanda – London/Heathrow, SK 525

9 november

18.00–21.30

London/Heathrow – Stockholm/Arlanda, SK 528

Vi bor på The Cumberland Hotel 4****

Läs mer om hotellet på: www.guoman.com

T-station: Marble Arch (Central Line)

Cumberland Hotel är ett förstaklass designhotell, beläget i hjärtat av London med utsikt över vackra Hyde Park.

Pris per person: 11 830 SEK

För dubbelrum för enskilt bruk tillkommer 3 070 SEK

Priset inkluderar flyg med SAS Stockholm-London t/r, två nätter inkl. frukostbuffé (English breakfast) på ovan nämnda hotell, del i dubbelrum, festmeny inkl. vin på St. Johns bar & Restaurant, vatten och kaffe, busstransfer t/r flygplats-hotell, transporter till sevärdheter

inkluderade i programmet, intendent från Moderna Museet och representant från Moderna Museets Vänner, assistans på flygplats vid ankomst, flygskatter, reseoms.

Vi kommer att ha ett fullmatat program under vår vistelse i London och därmed röra oss mycket till fots. Ta därför inte bara med sköna skor utan också en stor portion ork.

För ytterligare information och bokning: Kontakta Academica CST,

Tel: 08-580 390 50

E-post: info@academica-cst.se

Resan är enbart öppen för medlemmar i Moderna Museets Vänner. Uppte ditt medlemsnummer när du bokar.

Vi reserverar oss för pris och programändringar utanför vår kontroll och hänvisar till gällande reselag. För resans genomförande erfordras 25 deltagare. Först till kvarn gäller.

För resevillkor, se

www.academica-cst.se

Richard Tuttle, *Walking on Air*, C3, (2009)

Photograph by Kerry Ryan McFate, courtesy Pace Gallery

© Richard Tuttle, courtesy Stuart Shave/Modern Art, London and Pace Gallery, New York

Vännernas Vänner

Arkitektur- och designcentrum

Konstantin Grcic

ArkDes presenterar den största soloutställningen någonsin om en av vår tids mest tongivande formgivare.

28 oktober–11 januari 2015
www.arkdes.se

Nationalmuseum

Från tsarer till folkkommissarier

på Konstakademien,
Fredsgatan 12
2 oktober–11 januari 2015
www.nationalmuseum.se

Gripsholms Slottssamling

Svenska statens porträttssamling, Gustav III:s teater med mera
www.kungahuset.se/kungliga-slotten/gripsholmsslott/slottet

Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst, Oslo

Europe, Europe
18 september–1 februari 2015
www.afmuseet.no

Färgfabriken

urSinnen

20 september–30 november
www.fargfabriken.se

Nasjonalmuseets museer i Oslo :

Museet for samtidskunst
Nasjonalgalleriet
Nasjonalmuseet – Arkitektur
Kunstindustrimuseet
Läs om alla utställningar på
www.nasjonalmuseet.no

NY FÖRMÅN:

Fri entré för medlemmar i MMV till Henie Onstad Kunstsenter, Oslo

Marte Johnsen – Former av protest
13 november–1 mars 2015
www.hok.no

10% rabatt hos

Det nya caféet på Moderna Museet Malmö. För alla medlemmar i Moderna Museets Vänner.

WANÅS KONST

Hösthäng på Wanås t.o.m 2 nov!

Wanås och Wanås Skånes Danscenter på Molly Haslunds skulptur Three couple wall bars – Co-ordination Model 6.

www.wanaskonst.se

Skagen-macka

med rökig majjo och en piccolo vin 175 kr*

Varje tisdag efter 15.00

* Rabatt för Moderna Museets Vänner inräknad Restaurangen Moderna Museet +46 8 520 236 60
info@momumat.se
www.momumat.se

MoMuMat

20.9 – 31.11 2014

urSinnen

FÄRGFABRIKEN

20% rabatt

Denna kupong ger medlemmar i Moderna Museets Vänner 20% rabatt på ett köp i Moderna Museets butik 1 Oktober – 29 November 2014

Gäller vid ett köptillfälle i Stockholm eller Malmö (ej näthandel).
Glöm inte att ta med ditt medlemskort.
Går ej att kombinera med andra rabatter eller rea.

SHOPPA JULKLAPPAR MED 20% RABATT

Denna kupong ger medlemmar i Moderna Museets Vänner 20% rabatt på ett köp i Moderna Museets butik 30 November – 23 December 2014

Gäller vid ett köptillfälle i Stockholm eller Malmö (ej näthandel).
Glöm inte att ta med ditt medlemskort.
Går ej att kombinera med andra rabatter eller rea.

Nils Dardel

Vimmel

Bilder från ovan vänster

John Peter Nilsson, Nina Lagergren & Cecilia Ahlberg
 Johan Kristiansson & Anna Odell
 Romantik på Moderna Museet
 Niccolò Merighi, Emma Sjöblom & Matilda Glas
 Läskande läsning

Andrea Hvistendahl & Jan Hietala
 Hannes Dernehl & Mathias Boström
 Anna Carlsson & Martin Jonsson
 Marie Lindberg
 Nina Lagergren omfamnas
 Anders Wahlgren & Cecilia Nabo
 Eva Blåha & Alois Kostnar
 Ioana Leca & Jens Linus Lundgren Widén
 Kvinna med *Jean Bärin i siamesisk dans*,

Jan Bergkvist & Katarina Swanström
 Reflektion över Baren
 Nils Dardels moders handspegel
 Göran Engström, Daniel Birnbaum & Lena Josefsson
 Per Larsson, Dennis Videmyr & Harry Nahkala
 Clara Gustavsson
 Anna Holm
 Lilliana Spiro

Han stod vid ett vägskal
 Dennis Videmyr
 Två män i svart mot svart
 Andreas Fahlström med barn
 Sara Gustafsson, Arthur Dallyn,
 Yana Isakova & Valentina Rudenok
 Karin Malmquist & Lena Nylén
 Vittne till en dandys död
 Katarina Wadstein Macleod & Charlotte Bydler

Moderna Museet Stockholm

Skulptur efter skulptur

Välkommen till vernissage exklusivt
för Moderna Museets Vänner.
Vi är de första som ser utställningen.

Onsdagen den 8 oktober
kl 19–21

Överintendent Daniel Birnbaum och vice
museichef Ann-Sofi Noring hälsar välkommen
och utställningens curator Jack Bankowsky
och assisterande curator Jo Widoff ger en intro-
duktion till utställningen kl 19.30 på entréplanet.
Introduktionen sänds samtidigt på storbild
i Auditoriet.

Inbjudan är personlig och gäller för två personer.
Vänligen osa senast den 1 oktober på moderna-
museet.se/mmv. Detta för att vi ska få en uppfattning
om hur många som kommer. Ta med ditt medlemskort.
Entré via Exercisplan.

Vännernas timme:

Restaurangen håller specialöppet för MMV:s med-
lemmar före vernissagen och erbjuder en meny till
Vänskapspris i Restaurangen: huvudrätt, dessert,
kaffe och liten flaska vin till Vänskapspris 185 kr/pers
(ord. pris 229 kr). Erbjudandet gäller kl 16–21 för dig
och en vän. Entré till Restaurangen kl 18–19 endast
via altanen mot sjösidan. Museet är stängt kl 18–19.
Antalet platser är begränsat i Restaurangen. Ingen
förhandsbokning

Utställningen pågår på Moderna Museet Stockholm
11 oktober–18 januari 2015.

Välkommen!
Moderna Museets Vänner
moderramuseet.se/mmv

Utställningen stöds av

 BRUMMER & PARTNERS

 Clear Channel

 BLASIEHOLMENS
INVESTMENT GROUP

MODERNA MUSEET

Katharina Fritsch, *Elefant*, 1987.

© Katharina Fritsch / BUS 2014